

Sexting

Metodické náměty na výukové aktivity

1. Východiska

Sexting, tedy dobrovolné sdílení vlastních intimních informací (fotografií a videí) s jinými uživateli v online prostředí, je celosvětově na vzestupu. Podle posledních výzkumů realizovaných v ČR se prevalence sextingu pohybuje v dětské populaci kolem 10–15 procent.

Osobní údaje, které mohou v rámci sextingu uniknout na internet, se mohou snadno stát nástrojem vyhrožování či vydírání a mohou být využity i v rámci tzv. kybergroomingu (manipulace s dítětem vedoucí k osobní schůzce a možnému sexuálnímu zneužití). Protože sexting je riziková aktivita, je nutné s tímto tématem pracovat i v prostředí základní školy.

2. Cíle výukových aktivit

Cílem výukových aktivit je především budování zdravého a zodpovědného přístupu žáků k internetu a online službám a ovlivnění jejich postojů ve vztahu k osobním informacím (uvědomění si, jak jsou osobní údaje důležité a jak snadno mohou být zneužity).

Dlouhodobým cílem je pak budování zdravého školního klimatu (s cílem minimalizovat riziko vzniku rizikových forem chování spojených se sextingem).

Veškeré uvedené aktivity byly vytvořeny tak, aby co nejvíce pracovali sami žáci a učitel je v jejich úsilí vedl a koordinoval.

Aktivity je třeba realizovat úměrně věku dítěte!

Přehled aktivit:

1. **Aktivita** Co víme o sextingu?
2. **Aktivita** Nezládnutý rozchod
3. **Aktivita** Michael z GIFYO
4. **Aktivita** Chatujeme s kamarádkou

Co víme o sextingu?

Metodika k aktivitě

Cílem aktivity je vymezení hranic sextingu. Využíváme především metody řízené diskuze a brainstormingu, samotné otázky zodpovídají žáci, učitel slouží jako průvodce či korektor v případě, že děti zodpoví otázku nesprávně. Jednotlivá zjištění zapisuje na tabuli (např. do podoby pojmových či mentálních map).

Teoretický základ problematiky sextingu je podrobně vysvětlen v příručce Rizika internetové komunikace (příručka pro učitele a rodiče), příp. v příručce Jak na kybersíkanu.

Aktivity realizujeme v situaci, kdy mají žáci povědomí o tom, co je sex (např. absolvovali sexuální výchovu apod.). Aktivita je tedy vhodná pro žáky cca 13+, nicméně sexting se objevuje i u dětí mladších.

Otázky

- 1 Sex je mezi lidmi normální, víte ale, od kolika let může mít člověk sex? A můžete se u sexu fotit?**
(Je důležité rozlišit, že sex mohou mít děti od 15 let, ale až do 18 let nesmí sexuální akt zachycovat – ani fotografie či videem.)
- 2 Slyšeli jste někdy slovo sexting? Zkuste vlastními slovy říct, co je sexting**
(Pokud termín neznají, vysvětlí jej učitel.)
- 3 Dali byste svému chlapci, děvčeti, partnerovi (příteli, přítelkyni) svoji fotografii? A co svoji obnaženou fotografii? A dali byste mu fotografii papírovou, nebo digitální?**
- 4 Představte si, že byste svou intimní fotografii poskytli svému partnerovi či partnerce. Co všechno by s ní mohl udělat? Mohl by ji třeba i nějakým způsobem zneužít?**
- 5 Představme si situaci, že by naše fotografie unikla do prostředí internetu – je možné ji odstranit? Jakým způsobem?**

Shrnutí

Závěrem diskuze by mělo být sdělení, že sexting může být rizikový, protože pokud někomu poskytneme svou vlastní fotografii, může ji zneužít proti nám (což si popíšeme v dalších aktivitách) – například ji použít k našemu vydírání, vyhrožování, může ji rozšířit po internetu apod. Pokud se intimní fotografie dostane na internet, je velmi obtížné – téměř nemožné – se jí zcela zbavit.

Nezvládnutý rozchod

Patnáctiletá Zuzana chodila s Petrem už delší dobu, milovala ho, zbožňovala ho, měla s ním sex. Sex si společně natáčeli videokamerou a fotili se při něm. Po dvou letech se však spolu rozešli. Petr vytvořil falešnou webovou stránku Zuzany, na kterou umístil její osobní údaje (jméno, příjmení, telefonní číslo, e-mail, intimní fotografie a videa) a rozšířil odkaz na tuto stránku mezi Zuzaniny spolužáky, učitele, rodiče, rodiče spolužáků a další uživatele sociálních sítí. Zuzana se o stránce dozvěděla po několika dnech – podle počítačové stránky navštívilo více než 5 000 uživatelů.

Cílem aktivity je uvědomit si, jako hodnotu mají naše osobní údaje a jak je snadné je zneužít. Zejména upozornit na riziko tzv. sextingu – tj. dobrovolného sdílení osobních údajů s jinými uživateli (přáteli, partnery). Na příběhu demonstrujeme, jak je rizikové sdílet intimní materiály i v rámci partnerského vztahu.

Aktivitu je vhodné realizovat jako skupinovou práci. Necháme žáky odpovědět na položené otázky a rozvedeme diskusi na téma, zda může být sexting rizikový.

Otázky

- 1 Co byste dělali být na místě Zuzany? Co se vlastně dá v takové situaci dělat?**
- 2 V našem případě spolu Petr a Zuzana provozovali sexting, tj. pořídili a vzájemně sdíleli intimní materiály (fotografie, videa). Mohli sexting ale skutečně legálně realizovat?**
Řešení: Ne, nebylo jim 18 let, mohli sice mít sex, ale nesměli se u něj fotit.
- 3 Poškodilo nějakým způsobem chování Petra Zuzanu?**
Řešení: Ano, dopad na psychický stav, ale pravděpodobně i na stav fyzický – psychosomatické projevy.
- 4 Myslíte si, že Petr porušil zákon?**
Řešení: Ano, vyráběl a šířil tzv. dětskou pornografií, dále se dopustil trestného činu pomluvy apod.
- 5 Jak si myslíte, že příběh dopadl? Zkuste jej dokončit.**

Shrnutí

Závěrem diskuze by mělo být sdělení, že sexting může člověku vážně ublížit a že není dobré spoléhat ani na důvěryhodnost partnera (nikdy nevíme, jak dlouho nám vztah vydrží, a pokud dojde k nezvládnutému rozchodu, může se útočníkem stát i náš vlastní partner).

Dokončení příběhu

Výše uvedený příběh vychází ze skutečného příběhu kyberšikany využívající sexting. Jména osob byla změněna.

Zuzana kontaktovala online poradnu projektu E-Bezpečí a také Policii ČR, která vyhodnotila jednání Petra jako závažné. Petr byl nakonec potrestán podmíněným trestem a finanční náhradou vzniklé újmy.

Michael z GIFYO

Zadání

GIFYO je název sociální sítě, která se orientovala na výměnu animovaných obrázků, GIFů. Patnáctiletá Žaneta se rozhodla, že si vyzkouší, jak GIFYO funguje. Žaneta byla jazykově zdatná a angličtina jí nečinila žádné potíže, zaregistrovala se a stala se aktivní uživatelkou.

Jednoho dne se seznámila s Michelem. Michael byl krásný, štíhlý, černovlasý šestnáctiletý vyznavač stylu emo. Pocházel z Francie a stejně jako Žaneta síť GIFYO aktivně využíval, svůj profil zásoboval různými fotografiemi, na některých byl od pasu nahoru nahý. Žanetě rovněž odeslal odkaz na svůj profil na Facebooku a ona si jej přidala do přátel. Michael začal se Žanetou konverzovat, začali si společně vyměňovat stále odvážnější foto a jednoho dne mu Žaneta poslala svou vlastní fotografii „nahore bez“, přičemž na ní byl zřetelně a jasně zachycen Žanetin obličej.

Michael začal Žanetě psát o další fotografie. Žaneta však odmítla. Způsob jejich komunikace se pak ze dne na den radikálně změnil. Michael oznámil Žanetě, že navštívil její facebookový účet a získal kontakty na její přátele a rodiče s tím, že pokud mu nezašle další intimní materiály, zveřejní její fotografie na erotických portálech a informuje o jejich existenci její přátele. Žaneta mu nevěřila, načež Michael zveřejnil první 3 fotografie na veřejném úložišti fotografií, zatím s omezeným přístupem (veřejnost neměla do galerie fotografií přístup, fotografie mohl zobrazit pouze Michael a Žaneta). Vydírání pokračovalo stále intenzivněji a v tuto chvíli Žaneta kontaktovala naštěstí poradnu E-Bezpečí.

Cílem aktivity je uvědomit si, jak **snadno mohou být naše intimní materiály v online prostředí zneužity – například v rámci intenzivního vydírání**. Výsledkem by mělo být ovlivnění postoje žáků směrem ke sdílení intimních materiálů s neznámými lidmi bez ověřené identity.

Aktivitu je vhodné realizovat jako skupinovou práci. Žákům vytiskneme příběh včetně fotografie partnerského páru, která je důležitá k podpoře emočního prožitku žáků a identifikaci se s obětí. Následně je necháme zodpovědět na položené otázky a rozvedeme diskuzi na téma, zda může být sexting rizikový.

V rámci aktivity využíváme skuteční případ, který byl řešen online poradnou projektu E-Bezpečí a který je podrobně zpracován na těchto stránkách:

<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/sexting/522-gifyo>

Otázky

- 1 Co udělala Žaneta špatně a jak byste se zachovali vy?
- 2 Komu všemu mohl Michael poslat fotografie Žanety?
Řešení: V příběhu je popsáno, že si Žaneta přidala Michaela mezi své facebookové přátele, tím pádem mohl vidět její přátele a poslat jim intimní fotografie Žanety.
- 3 Jak si myslíte, že se bude příběh vyvíjet dál? Zkuste navrhnout řešení.

Shrnutí

Závěrem diskuze by mělo být sdělení, že sexting může člověku vážně ublížit a že není dobré nechat se nachytat na fotografie v profilech, které mohou být podvrženy.

Dokončení příběhu

Výše uvedený příběh vychází ze skutečného příběhu kyberšikany využívající sexting. Jména osob byla změněna.

Poté, co Žaneta situaci nahlásila týmu projektu E-Bezpečí, bylo zahájeno policejní vyšetřování. Během něj se zjistilo, že Michael ve skutečnosti vůbec neexistoval. Fotografie Michaela pocházela ze zahraniční fotogalerie, za profilem se ve skutečnosti skrýval 33letý muž z Prahy, který podobným způsobem vydíral několik dívek. Policie muže zadržela a bylo proti němu zahájeno trestní řízení (trestný čin sexuální nátlak a další trestná činnost).

Navazující otázka

- 1 Lze si někde na internetu ověřit, jaký je původ fotografie, tj. kde všude na internetu je daná fotografie uložena?

Ano, existuje funkce reverzní vyhledávání podle fotografie, která se součástí vyhledávače Google (část Google Obrázky). Můžeme také využít specializovaný server TinEye.

S žáky si můžeme vyhledávání vyzkoušet – stáhněte z internetu libovolnou fotografii celebrity a zkuste vyhledat její výskyt – třeba pomocí Google Obrázky <https://www.google.cz/imghp?hl=cs>

Chatujeme s kamarádkou

Zadání

Na větách (lístečcích) je zachycena skutečná komunikace dvou třináctiletých dívek, které se seznámily na internetu. Jedna se jmenuje Hanka a druhá Pavla. Zkuste lístečky seřadit do správného pořadí tak, jak komunikace ve skutečnosti probíhala.

Jéé, ty jsi na té fotce nádherná. Moc ti to sluší. Jsi překrásná. Pošleš mi další?

Ty jsi tak strašně hodná, že sis mě přidala. Můžeme být skvělé kámošky, ano? Můžeme si psát o čemkoli. A třeba si i vyměnit nějaké hezké fotečky, chceš?

Ahoj, promiň, něco jsem na internetu hledala a omylem jsem si tě přidala do přátel. Já jsem Pavla. Můžeme si spolu třeba psát, chceš?

Dobře, tak mi ji pošli, ano?

Díky za fotku, na oplátku posílám svou.

Tak dobře, mám jednu malinko... odvážnější, takovou trošku intimnější v podprsence... můžu ti ji poslat? Nevadí ti to?

Dobře, začneš?

Tak dobře, posílám... ale jak říkám, je trošku intimnější, jsem tam v podprsence. :)

Jasně, pošlu ti svou vlastní fotku, ať víš, jak vypadám, ano? A ty mi pak pošleš svou vlastní, souhlasíš? :)

Tak dobře. A o čem si chceš psát?

*Udělala jsem ti něco? :(Promiň, nechtěla jsem tě otravovat... Ty mi nevěříš? :(
Ale já ti fotku poslala, já ti věřím...*

Poslal jsem ti fotku... už k tobě letí. A ty mi na oplátku taky pošli, jak vypadáš

Nevadí, klidně mi ji pošli.

:) Moc se mi nechce, spíš mi nějakou pošli ty, ano?

Tak dobře, posílám svou fotku v podprsence...

Nechci... stydím se...

Taky ti to sluší, jsi hezká :)

Díky, ty jsi úplné zlatíčko. :) Pošleš mi taky nějakou svojí v podprsence?

Já ti fakt nic takého posílat nechci...

Nemusíš se stydět, vždyť tu nikdo není, jsme tu jen my dvě kámošky...

Aktivita navazuje na příběh Michaela a Žanety a upozorňuje na to, jak snadno může do online prostředí uniknout intimní materiál – a to v rámci komunikace dvou „dětí“. Ve skutečnosti je jedno z dětí agresor – dospělý člověk (modrá část).

Aktivita vychází z modelu vydírání dětí v kyberprostoru, který je podrobně zpracován například v tomto materiálu: <https://www.pediatriepropraxi.cz/pdfs/ped/2014/06/07.pdf> či na těchto stránkách: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/687-vydiranideti>.

Na uvedených lístečkách jsou zachyceny skutečné záznamy komunikace mezi pachatelem (který se v online prostředí vydává za dítě) a dítětem.

Správné pořadí lístečků

Ahoj, promiň, něco jsem na internetu hledala a omylem jsem si tě přidala do přátel. Já jsem Pavla.
Můžeme si spolu třeba psát, chceš?

Tak dobře. A o čem si chceš psát?

Ty jsi tak strašně hodná, že sis mě přidala. Můžeme být skvělé kámošky, ano? Můžeme si psát o čemkoli.
A třeba si i vyměnit nějaké hezké fotčky, chceš?

Dobře, začneš?

Jasně, pošlu ti svou vlastní fotku, ať víš, jak vypadám, ano? A ty mi pak pošleš svou vlastní, souhlasíš? :)

Dobře, tak mi ji pošli, ano?

Poslal jsem ti fotku... už k tobě letí. A ty mi na oplátku taky pošli, jak vypadáš

Díky za fotku, na oplátku posílám svou.

Jéé, ty jsi na té fotce nádherná. Moc ti to sluší. Jsi překrásná. Pošleš mi další?

:) Moc se mi nechce, spíš mi nějakou pošli ty, ano?

Tak dobře, mám jednu malinko... odvážnější, takovou trošku intimnější v podprsence... můžu ti ji poslat?
Nevadí ti to?

Nevadí, klidně mi ji pošli.

Tak dobře, posílám... ale jak říkám, je trošku intimnější, jsem tam v podprsence. :)

Taky ti to sluší, jsi hezká :)

Díky, ty jsi úplně zlatíčko. :) Pošleš mi taky nějakou svojí v podprsence?

Nechci... stydím se...

Nemusíš se stydět, vždyť tu nikdo není, jsme tu jen my dvě kámošky...

Já ti fakt nic takého posílat nechci...

*Udělal jsem ti něco? :(Promiň, nechtěla jsem tě otravovat... Ty mi nevěříš? :(
Ale já ti fotku poslala, já ti věřím...*

Tak dobře, posílám svou fotku v podprsence...

Otázky

- 1 Zkuste popsat, jak by mohla komunikace probíhat dál.
- 2 Mohla by být fotografie, kterou Hanka odeslala neznámé Pavle, nějakým způsobem zneužita?
- 3 Všimli jste si, jakým způsobem byla zahájena komunikace?
Řešení: *Jakoby náhodou, ale toto je právě strategie útočnicka.*
- 4 Pro komunikaci agresora a dítěte je typická manipulace lichotkami, všimněte si, jak často jedna dívka chválí tu druhou.
- 3 Kdo spolu skutečně komunikuje? Jedná se o dvě dívky, nebo jste si všimli něčeho jiného?
Řešení: *V internetové komunikaci je třeba sledovat i detaily. Pokud se podíváme na lísteček č. 7, zjistíme, že najednou dívka komunikuje v mužském rodě – tj. pachatel se spletl!*

Dokončení příběhu

Náš příběh vychází ze skutečných komunikací dětí a dospělých osob (maskovaných za děti), ve kterých došlo k úniku intimních materiálů a jejich zneužití pro vydírání.

V našem příběhu se z Pavly vyklubal muž, který z děvčat (ještě dětí) lákal intimní materiály a vydíral je tím, že pokud nepošlou další fotografie, zveřejní vše na internetu a děti budou mít ostudu. Z obavy pak pachatele zásobovali těmito materiály – často spadajícími do oblasti dětské pornografie. Muž takto vydíral více než 100 dětí ve věku 11–15 let.